ΕΤΟΣ Δ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 9 Νοεμβρίου 1914 ΑΡΙΘ. 203.

# ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ



## Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

### ΟΜΙΛΙΑ ΛΕ΄.
### ΤΟ ΕΚΤΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

«*Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν*»

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν εἴδομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος συχνάκις προσβάλλεται ὑπὸ πειρασμῶν. Ὅλοι, οἱοιδήποτε καὶ ἂν εἴμεθα, ὑποκείμεθα εἰς τοὺς πειρασμούς. Ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ ἅγιοι δὲν ἐδοκίμασαν πειρασμούς; Μήπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ Ὅσιος Ἀντώνιος καὶ μυριάδες ὅλαι Ἁγίων δὲν ἐπάλαισαν κατὰ πειρασμῶν ποικίλων καὶ σκληρῶν; Μήπως, τέλος, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἐπειράσθη ἐν τῇ ἐρήμῳ; Οὐχὶ διότι ἦτο δυνατὸν νὰ ἡττηθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι δὲν ὑπάρχει βίος ἀνθρώπινος, ὅσον ἅγιος καὶ ἂν ἦναι, ὅστις νὰ ἦναι ἀπηλλαγμένος πειρασμῶν. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἡ ἁγία Γραφὴ ἀποκαλεῖ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀγῶνα, πάλην διηνεκῆ, πόλεμον ἀμείλικτον· «*οὐχὶ πειρατήριον ἐστιν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ » τῆς γῆς;*» Καὶ ὄντως· εἶναι πάλη τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς σαρκός, πάλη τοῦ λογικοῦ κατὰ τῶν ἀλόγων παθῶν, πάλη τῆς πίστεως κατὰ τῶν αἰσθήσεων, πάλη ἡμῶν αὐτῶν καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Ἰδοὺ διατί ζητοῦμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ καθεκάστην νὰ μὴ ἀφήσῃ ἡμᾶς ἵνα ἐμπέσωμεν εἰς πειρασμόν. «*Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν*». Ἰδοὺ διατί ὑψώνομεν χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν Θεόν. Ἰδοὺ διατί ἀπευθύνομεν αὐτῷ τὴν προσευχὴν ταύτην. Κύριε μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς οὔτε πρὸς στιγμήν, ἀλλὰ φρούρει

ἡμῶν τὴν ζωήν, κυβέρνα τὰς καρδίας ἡμῶν, καθοδήγει τὰς διανοίας ἡμῶν καὶ τὰς πράξεις καὶ μάκρυνον ἀφ' ἡμῶν πᾶν ὅπερ δύναται νὰ παρασύρῃ ἡμᾶς εἰς πτῶσιν, μάκρυνον ἀφ' ἡμῶν πάντα πειρασμόν.

'Αλλ' εἰς τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἡ προσευχὴ αὕτη, ἐὰν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν καταπολεμῶμεν τοὺς πειρασμούς, καὶ μάλιστα ἐάν, ἀντὶ τούτου, οἱ ἴδιοι ἐκθέτομεν ἑαυτοὺς εἰς πειρασμοὺς ζῶντες ζωὴν ἐκλελυμένην ; Καὶ ἡ προσευχὴ αὕτη, ὅπως καὶ αἱ λοιπαί, προϋποθέτει καὶ τὴν ἡμετέραν συνεργασίαν, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ἐγρήγορσιν καὶ τὴν προσευχήν, δι' ὧν ἀποσοβεῖται πᾶς πειρασμός.

Τὰ τελεσφόρα δὲ ταῦτα μέσα, δι' ὧν διαφεύγομεν τὸν πειρασμόν, ὑποδεικνύει ἡμῖν καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἐν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ λέγων. «*Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν*». Γρηγορεῖτε ἐν πρώτοις, ἀλλὰ γρηγορεῖτε διηνεκῶς, ἀπαύστως, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, διότι, ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, ὁ ἀντίδικος Διάβολος εὑρίσκεται πλησίον ἡμῶν ὡς λέων ὠρυόμενος ζητῶν ἵνα καταπίῃ ἡμᾶς. «*Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν Διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ*». Ἡ ἐγρήγορσις δ' αὕτη συνίσταται κατὰ πρῶτον ἐν τούτῳ, νὰ μὴ δίδῃς ποτε εὐκαιρίαν εἰς τὸ νὰ σὲ ἐπισκεφθῇ ὁ πειρασμός, ὁ Διάβολος, καὶ ἔπειτα εὐθὺς ἅμα ἤθελε παρουσιασθῇ ὁ πειρασμὸς νὰ ἀποφεύγῃς τοῦτον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει, «*μὴ δίδοτε τόπον τῷ Διαβόλῳ*». Ἀλλὰ πῶς δυνάμεθα νὰ μὴ δίδομεν εὐκαιρίαν εἰς τὸν πειρασμόν, τόπον εἰς τὸν διάβολον ; Ἰδοὺ πῶς. Ἐν πρώτοις ὀφείλομεν νὰ ἐπαγρυπνῶμεν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων, νὰ μὴ τείνωμεν εὐήκοον οὖς εἰς πάντας τοὺς λόγους τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν ἐπιμελῶς τὰς κοσμικὰς ἐκείνας πανηγύρεις καὶ διασκεδάσεις, αἱ ὁποῖαι συνήθως καταντῶσιν ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου καὶ γίνονται ἀφορμὴ ἀπωλείας. Ταὐτοχρόνως μὲ τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων ὀφείλομεν νὰ χαλιναγωγῶμεν καὶ τὰς ψυχικὰς ἡμῶν δυνάμεις καὶ πρὸ πάντων τὴν φοβερωτέραν πασῶν τὴν ἡμετέραν φαντασίαν, ἥτις μεταρσιοῖ καὶ μεταφέρει ἡμᾶς εἰς ἄλλον κόσμον, εἰς κόσμον χιμαιρῶν καὶ ὀνείρων, καὶ παριστᾷ πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον πάσης εὐτυχίας τὰς σαρκικὰς ἀπολαύσεις καὶ ἡδονάς. Πῶς ἀκόμη δυνάμεθα νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν πειρασμόν ; Ἐὰν ἀποφεύγωμεν τὴν ἀργίαν ; διότι, καθὼς λέγει ἡ ἁγία Γραφή, ἡ «*ἀργία* εἶναι *μήτηρ πάσης κακίας*». Ὁ ἐν ἀργίᾳ διάγων τὸν βίον ἐξάπαντος θὰ πειρασθῇ καὶ θὰ ὑποκύψῃ εἰς πάντας τοὺς πολιορκοῦντας αὐτὸν πειρασμούς, διότι δὲν εἶναι ὡπλισμένος, δὲν εἶναι παρεσκευασμένος ἵνα ἀντεπεξέλθῃ κατ' αὐτῶν νικηφόρως. Ὁ ἐν ἀργίᾳ διάγων τὸν βίον δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἁμαρτίαν. Παρατηρήσατε τὰ πέριξ ἡμῶν συμβαίνοντα. Τὸ δένδρον χρησιμοποιεῖ τὸν χυμὸν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ παράγῃ νέους κλάδους. Τὸ ζῶον χρησιμοποιεῖ τὴν ζωήν, ἣν παρὰ Θεοῦ ἔλαβεν, εἰς τὸ νὰ κινῆται. Καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιεῖ τὴν νοημοσύνην καὶ εὐφυΐαν αὐτοῦ κατὰ διαφόρους τρόπους· οὗτος μὲν ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἐκεῖνος ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, τρίτος ἐν τῷ στρατιωτικῷ σταδίῳ, τέταρτος ἐν τῇ καλλιεργείᾳ τῆς γῆς καὶ οἱ πάντες καθ' ἕνα οἱονδήποτε τρόπον. Ἀλλ' ἐὰν εὑρεθῇ τις ἀδρανής, ἄεργος, ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἐργασίαν, ἐὰν εὑρεθῇ τις ἐξ ἐκείνων

οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἔχουσι πληθυνθῇ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐννοεῖ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου «*ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου » σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου*», ὁ τοιοῦτος τί μέλλει νὰ ἀπογίνῃ; εἰς τί θὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ζωήν, ἥτις πλημμυρεῖ ἐν αὐτῷ; εἰς τί θὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον βράζει εἰς τὰς φλέβας του; εἰς τί θὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν νεότητά του καὶ τὴν εὐρωστίαν τοῦ σώματός; εἰς τί θὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλα ταῦτα; Εἰς τὴν ἐργασίαν; Ἀλλὰ δὲν γνωρίζει νὰ ἐργάζηται. Πάντα ταῦτα θὰ σφαγιάσῃ, θὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ πάθη του, εἰς τὰ πάθη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐξυπνῶσι καὶ ἐφορμῶσι κατ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀργίας καὶ αἰχμαλωτίζουσιν αὐτόν· διότι ὅταν τις δὲν εἶναι ἀπησχολημένος εἰς ἐργασίαν, μοιραίως φέρεται εἰς τὴν δουλείαν τῶν παθῶν αὐτοῦ, γίνεται δοῦλος τῶν ἑαυτοῦ παθῶν. Λοιπόν, δεύτερον μέσον τοῦ νὰ μὴ δίδωμεν τόπον τῷ πειρασμῷ εἶναι νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ἀργίαν, καὶ νὰ ἐργαζώμεθα ὅπως ἀπαιτεῖ ὁ θεῖος νόμος εἰς τὸν ὁποῖον πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑποτάσσονται. Τέλος, δὲν δίδομεν τόπον εἰς τὸν πειρασμόν, ὅταν ἐπιμελῶς ἀποφεύγωμεν τὰς περιστάσεις ἐκείνας, καθ᾽ ἃς εἶναι ἐνδεχόμενον καὶ δυνατὸν νὰ διατρέξῃ κίνδυνον ἡ ἀρετὴ ἡμῶν. Βεβαίως εἶναι λίαν ἐπικίνδυνον νὰ παίζῃ τις μὲ ὄφιν, ἐπίσης εἶναι τὰ μάλιστα ἐπικίνδυνον νὰ χαλαρώνῃ τις τὴν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ ἐπαγρύπνησιν καὶ προσοχὴν μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι οὐδένα διατρέχει κίνδυνον, διότι ἀκριβῶς εἰς τοιαύτας στιγμὰς καιροφυλακτεῖ ὁ πειρασμὸς νὰ ἐπιτεθῇ καθ᾽ ἡμῶν καὶ ἐν τοιαύταις στιγμαῖς θριαμβεύει καθ᾽ ἡμῶν. Παρατηρήσατε τὴν νεαρὰν ἐκείνην κόρην, ἥτις ἀγνοεῖ τὴν κακίαν, ἥτις ἀποφεύγει τὴν κακίαν, ὅπως ἀποφεύγει τις τὸν ὄφιν. Ἡμέραν τινὰ αἴφνης λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας βιβλίον τι ἀσεβὲς καὶ ἄσεμνον, μυθιστόρημά τι λ. χ. καὶ διεξέρχεται τοῦτο μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδένα ἐξ αὐτοῦ διατρέχει κίνδυνον. Μεθ᾽ ὅλα ταῦτα, καίτοι εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων σελίδων κατανοεῖ ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκείνῳ ἐνυπάρχει δηλητήριον, ὅτι ὑποκρύπτεται κίνδυνος, ἐν τούτοις ἀφ᾽ οὗ ἅπαξ ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν ἐννοεῖ, νὰ ἐξακολουθήσῃ ταύτην μέχρι τέλους, ἤτοι νὰ μεταγγίσῃ εἰς τὰς ἑαυτῆς φλέβας κατὰ σταγόνας ὁλόκληρον τὸ δηλητήριον τῆς ἀσεβείας καὶ ἀνηθικότητος τοῦ βιβλίου. Οὕτω δὲ φυγαδεύεται ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον ἡ παρθενικὴ αἰδώς, μαραίνεται καὶ ἀποσβέννυται τὸ παρθενικὸν τῆς ψυχῆς αὐτῆς κάλλος, καί, τὸ φοβερώτατον, ὁ πρῶτος παρουσιαζόμενος πειρασμὸς αἰχμαλωτίζει αὐτὴν καὶ κατακρημνίζει εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀπωλείας! Τὴν φοβερὰν δὲ ταύτην πτῶσιν καὶ καταστροφὴν θὰ ἀπέφευγεν ἡ κόρη αὕτη, ἐὰν κατενίκα τὸν πειρασμὸν τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἀνηθίκου βιβλίου, ἐὰν δὲν ὑπεχώρει εἰς τὴν γοητείαν τοῦ πειρασμοῦ· διότι πᾶσα ὑποχώρησις εἰς οἱονδήποτε πειρασμὸν ἐνισχύει μὲν τὸν πειρασμὸν ἐξασθενίζει δὲ τὰς ἡμετέρας δυνάμεις.

Λοιπόν, ἂς φεύγωμεν πρὸ τοῦ πειρασμοῦ, ὅπως φεύγομεν τὸν καθ᾽ ἡμῶν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον· ἂς φεύγωμεν, ὅπως φεύγομεν τὰ ἄγρια θηρία· ἂς φεύγωμεν, ὅπως ἄλλοτε οἱ ὑγιεῖς ἄνθρωποι ἀπέφευγον τοὺς προσβεβλημένους ὑπὸ λέπρας, διότι καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι λέπρα καὶ μάλιστα φοβερωτέρα παντὸς εἴδους λέπρας.

Ἐκ τῶν εἰρημένων καταδείκνυται ὅτι ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν ἑαυτοῖς· νὰ προσέχωμεν ὅπως μὴ δῶμεν τόπον τῷ πειρασμῷ, διὰ νὰ κόψω-

μεν τὸ κακὸν ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥίζης αὐτοῦ· νὰ προσέχωμεν ἐπίσης, ὅπως ἀποκρούσωμεν τὸν πειρασμὸν καθ' ὃν χρόνον ἐφορμᾷ καθ' ἡμῶν, χωρὶς οὔτε στιγμὴν νὰ περιμείνωμεν, διότι δὲν ἀπαιτεῖται πολλὴ ὥρα ὅπως ἐπέλθῃ ἡ πτῶσις ἡμῶν καὶ παντοτεινὴ ἀπώλεια.

Ἰδοὺ τὸ πρῶτον μέσον, ὅπερ ὁ Σωτὴρ ὑπέδειξεν ἡμῖν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ πειρασμοῦ· *ἡ ἐγρήγορσις*. Ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐγρηγόρσεως δέον νὰ συνενώσωμεν καὶ τὴν προσευχήν, δεύτερον μέσον ὑποδειχθὲν ἡμῖν ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἐντειλαμένου· «*γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα » μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν*».

Ὁ Κύριος ἡμῶν, Χριστιανοί μου, εἶπεν· «*ἄνευ ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν » οὐδέν*». Ὁ δ' Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος ἀποφαίνεται· «*οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰμὴ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ*». Ἐὰν λοιπὸν οὐδὲν δυνάμεθα ἄνευ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, εἶναι πρόδηλον, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ παλαίσωμεν ἀποτελεσματικῶς διὰ μόνων τῶν ἡμετέρων δυνάμεων κατὰ τοῦ φοβεροῦ τούτου ἐχθροῦ τοῦ ἐπιζητοῦντος τὴν ἡμετέραν ἀπώλειαν, τοῦ πειρασμοῦ. Ἔχομεν λοιπὸν ἀνάγκην τῆς θείας χάριτος. Τὸ μέσον δὲ δι' οὗ δυνάμεθα ἐπιτυχεῖν τῆς θείας χάριτος εἶναι, ἡ **προσευχή**. «*Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλ- » θητε εἰς πειρασμόν*». Λοιπὸν δυνάμεθα νὰ γρηγορῶμεν καὶ προσέχωμεν ἑαυτοῖς, δυνάμεθα νὰ λαμβάνωμεν ὅλας τὰς προφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἡ ἀνθρωπίνη σοφία καὶ σύνεσις ὑπαγορεύει, δυνάμεθα νὰ προφυλάττωμεν ἑαυτοὺς δι' ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων μέσων· ἐὰν ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν προσδράμωμεν εἰς τὴν προσευχήν, καὶ ἐὰν δὲν ἠθέλομεν τύχῃ δι' αὐτῆς τῆς θείας χάριτος, οὐδὲν δυνάμεθα. Τὸ τοιοῦτον λίαν εὐγλώττως ἀποδεικνύει εἰς ἡμᾶς τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρατηρήσατε τὸν Σωτῆρα ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ· φέρει τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων, φορτίον βαρὺ καὶ δυσβάστακτον. Πῶς δὲ φέρει τὸ φορτίον τοῦτο; Προστρέχων εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ἀπευθύνων πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα αὐτοῦ, «*Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, πα- » ρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ*». Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς, ὅταν προσβαλλώμεθα ὑπὸ πειρασμῶν, ὅταν ἡ τρικυμία μαίνηται ἐντὸς ἡμῶν αὐτῶν, ὅταν δηλονότι τὰ πάθη ἐξεγείρωνται καὶ ζητοῦσι νὰ καταποντίσωσιν ἡμᾶς, ἂς προστρέχωμεν εἰς τὴν προσευχήν, ἂς ὑψῶμεν χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἂς ἀνακράξωμεν ὅπως ποτὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ· «*Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολ- » λύμεθα*». Κύριε, κινδυνεύομεν νὰ ἀπολεσθῶμεν, κινδυνεύομεν νὰ κατακρημνισθῶμεν ἐν τῇ ἀβύσσῳ, ἣν τὰ αἰσχρὰ ἡμῶν πάθη διήνοιξαν πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν, κινδυνεύομεν νὰ ἡττηθῶμεν ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ. Τεῖνον ἡμῖν χεῖρα βοηθείας καὶ σῶσον ἡμᾶς! Ὁ δὲ Κύριος εἰσακούων τῆς δεήσεως ἡμῶν θὰ καταπέμψῃ εἰς ἡμᾶς τὴν θείαν Αὐτοῦ χάριν, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὁποίας θὰ ἀγωνισθῶμεν κατὰ τῶν πειρασμῶν, θὰ κατανικήσωμεν αὐτοὺς καὶ θὰ σωθῶμεν. Ὅσον δὲ πολυπληθέστεροι εἶναι οἱ πειρασμοί, ὅσον σκληρότεροι καὶ ὅσον περισσότερον ἐπίμονοι εἶναι, τόσον περισσότερον καὶ θερμότερον καὶ ἡμεῖς δέον νὰ ἐγκαρτερῶμεν ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ μάλιστα νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ἐπιμόνως τὸ ἕκτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, «*καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν*» Κύριε, μὴ

ἐπιτρέψῃς ἵνα ἡττηθῶ ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ· μάκρυνον ἀπ' ἐμοῦ τοὺς πειρασμούς, ἔπιδε ἐπὶ τὴν ἐμὴν ἀσθένειαν καὶ μὴ ἐπιτρέψῃς ἵνα πειρασθῶ. Ἐὰν ὅμως ἐν ταῖς ἀνεξερευνήτοις βουλαῖς σου ἐπιτρέψῃς τὸν πειρασμόν, δός μοι δύναμιν ἵνα ἀποκρούσω τοῦτον, ἐξαπόστειλόν μοι τὴν θείαν σου χάριν, διότι διὰ μόνης τῆς βοηθείας τῆς χάριτός σου θὰ ἀντιστῶ κατὰ τοῦ πειρασμοῦ καὶ θὰ ἐξέλθω νικητής.

Ἰδού, Χριστιανοί μου, τὰ δύο μέσα, δι' ὧν δυνάμεθα διαφυγεῖν τοὺς πειρασμούς, ἡ ἐγρήγορσις καὶ ἡ προσευχή. Ἡ ἐγρήγορσις ἡνωμένη μετὰ τῆς προσευχῆς, καὶ ἡ προσευχὴ ἡνωμένη μετὰ τῆς ἐγρηγόρσεως. Διὰ τῆς ἐγρηγόρσεως ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν προσευχὴν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὰς παγῖδας τῶν πειρασμῶν, θὰ κατορθώσωμεν νὰ κατανικῶμεν πάντα πειρασμόν.

Ἐὰν ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα, Χριστιανοί μου, ἠθέλετε ἡττηθῆ ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ, μὴ ἀποθαρρύνεσθε. Οὐδεὶς ὁ ἀγνοῶν τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ τὸ δυνατὸν τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Καὶ αὐτὸς ὁ δίκαιος, λέγει ἡ ἁγία Γραφή, ἁμαρτάνει ἑπτάκις τῆς ἡμέρας. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀπελπίζωμεν καὶ νὰ παραδίδωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πειρασμοῦ, ἀλλ' ὀφείλομεν ἀπεναντίας νὰ ἐγειρώμεθα ἀμέσως, νὰ ἐπανορθῶμεν τὰ σφάλματα ἡμῶν διὰ τῆς συντριβῆς τῆς καρδίας καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας, νὰ αἰτῶμεν συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ, ἀντλοῦντες νέας δυνάμεις ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς πτώσεως ἡμῶν, νὰ ἀντεπεξερχώμεθα κατὰ τῶν πειρασμῶν. Ἐὰν δὲ καὶ ἐκ νέου πέσωμεν, καὶ πάλιν νὰ ἐγειρώμεθα θαρροῦντες εἰς τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν Πατέρα, ὅστις Θεὸς ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν καὶ φιλανθρωπίας ὑπάρχει καὶ «*οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν*», καὶ ἔχοντες ταὐτοχρόνως ὑπ' ὄψει, «*ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ » ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐννενήκοντα ἐννέα δικαίοις*».

Τέλος, ἔχομεν, ἀδελφοί μου, καὶ ἕτερον μέσον, δι' οὗ δυνάμεθα ὄχι μόνον νὰ προφυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντλῶμεν δυνάμεις, δι' ὧν νὰ θριαμβεύωμεν κατ' αὐτοῦ. Τὸ σωτήριον δὲ τοῦτο μέσον εἶναι ἡ θεία Μετάληψις, εἶναι ἡ Κοινωνία τοῦ Παναγίου Σώματος καὶ τοῦ τιμίου καὶ ζωοπαρόχου Αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ προσερχόμενος συνεχῶς εἰς τὴν Μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἐπειδὴ ἑνοῦται μετὰ τοῦ Θεοῦ, καί, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «*ζῇ οὐκέτι αὐτός, ἀλλὰ ζῇ ἐν αὐτῷ ὁ Χριστός*», φέρει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν τοῦ κατανικᾶν πάντα πειρασμόν. Ἂς προσερχώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς συνεχῶς, ἀλλὰ πάντοτε *μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης* εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν ἵνα ἐξασφαλίσωμεν εἰς ἑαυτοὺς τὴν κατὰ τῶν πειρασμῶν νίκην. «*Προσερχώμεθα*, » ὅπως καὶ ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος παραγγέλλει, *προσερχώμεθα οὖν » μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ χάριν » εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν*». Γένοιτο.

# ΛΟΓΟΣ

## ΕΠΙ ΤΗ, ΕΠΕΤΕΙΩ, ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

*(26 Ὀκτωβρίου 1914)*

---

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.—Δύο ἔτη παρῆλθαν ἔκτοτε· ἐν τούτοις δὲν ἐλησμονήσαμεν ἀκόμη, οὐδὲ καὶ θὰ λησμονήσωμέν ποτε τὴν γλυκυτάτην χαρὰν καὶ τὸν μέγαν ἐνθουσιασμόν μας καὶ τὴν ἀναπτέρωσιν τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων μας, καὶ τὰ παρόμοια εὐφρόσυνα καὶ παρήγορα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐπλημμύρισαν τὰς ψυχὰς ἡμῶν τότε, ὅταν ἐλάβομεν τὴν πανευφρόσυνον εἴδησιν, ὅτι διὰ πρεσβειῶν καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ σήμερον ἑορταζομένου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ πολυούχου, κατελήφθη ἡ Θεσσαλονίκη, καὶ εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἔνδοξον νικητὴν Διάδοχον Κωνσταντῖνον, καὶ κυματίζει ἤδη ἡ κυανόλευκος ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν πύργων καὶ ἐπάλξεων τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη ἡ δευτέρα ποτὲ πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, πρόκειται ἤδη νὰ γίνῃ ἡ δευτέρα πρωτεύουσα τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος καὶ ὁ δεύτερος τηλαυγὴς φάρος τοῦ νεωτέρου Ἑλληνικοῦ βίου. Πλήρεις εὐλαβοῦς εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τῷ ἐθνικῷ τούτῳ γεγονότι ἐσπεύσαμεν τότε νὰ εὐχαριστήσωμεν ἀπὸ καρδίας καὶ νὰ ὑμνολογήσωμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις ηὐδόκησε, μετὰ πέντε αἰώνων τυραννικὴν κατοχὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων, νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὴν μεγάλην ταύτην καὶ ἐπιφανῆ ἑλληνικὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν ἐξ ἴσου σχεδὸν μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀνειροπολῃθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ τίνες μὲν καλλίνικοι μάχαι τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ προηγήθησαν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου γεγονότος, πῶς δὲ ἡ ἐπίμαχος αὕτη πόλις ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων πολέμου, κατὰ τὸν ὁποῖον μετὰ τῆς ἐπὶ πλέον ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἡμετέρου Κράτους ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐκτιμηθῇ ἔτι ἅπαξ ὁ ἑλληνικὸς στρατός, τὰ θέματα ταῦτα δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐνταῦθα πρὸς ἀνάδειξιν τῆς λαμπρότητος τῆς ἐπετείου ταύτης ἐθνικῆς ἑορτῆς. Οὐδὲ προτιθέμεθα, μὴ ἔχοντες τὴν πρὸς τοῦτο εἰδικότητα, νὰ ψάλωμεν τῶν ἡρωϊκῶν μας μαχητῶν τὰ κλέη, τὰ ὁποῖα θὰ ψάλωσιν ὅλοι οἱ αἰῶνες. Ἀντὶ τούτου θὰ προτιμήσω νὰ ἀπονείμω αὐτοῖς ἐμμέσως τὸν δίκαιον ἔπαινον, γνωρίζων ὑμῖν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δι' ὀλίγων τὴν ἱστορικὴν σημασίαν τῆς ἀνακτηθείσης Θεσσαλονίκης. Μία

τοιαύτη γνωριμία ἐκ μέρους ἡμῶν θὰ ἦτο ἐπίσης ἄριστος ἔπαινος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, θὰ ἦτο ἐπίσης τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν, θὰ ἦτο συγχρόνως ἀφορμὴ μείζονος ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ ἐπιτευχθὲν ἀνεκτίμητον ἐθνικὸν ἀγαθόν.

Ἡ Θεσσαλονίκη, ἀγαπητοί, εἶναι μὲν νεωτέρα τῶν Ἀθηνῶν ἀρχαιοτέρα ὅμως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Χάρις δὲ εἰς τὴν ἐξόχως εὐνοϊκήν της θέσιν ὑπὸ ἔποψιν ἐμπορικὴν καὶ στρατηγικήν, χάρις εἰς τὴν φιλοπατρίαν, τὴν εὐλάβειαν καὶ προοδευτικότητα τῶν κατοίκων αὐτῆς, κατέλαβεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ περίβλεπτον θέσιν, δικαίως τιμηθεῖσα ὡς ἡ δευτέρα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους πρωτεύουσα, καὶ θεωρουμένη ὡς ὁ δεύτερος ἰσχυρὸς προμαχὼν τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομέων.

Καὶ ἐπέσκηψαν τοιοῦτοι πολυώνυμοι βάρβαροι λαοὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου, ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ τὴν δύσιν, καὶ ἐπήρχοντο αἱ ἐπιδρομαὶ αὐτῶν ἀλλεπάλληλοι ἐπὶ σειρὰν αἰώνων κατὰ τοῦ ἡμετέρου κράτους καὶ ὁ στόχος αὐτῶν ἐστρέφετο κατὰ πρῶτον καὶ κυρίως ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ὡς τῶν δύο ἰσχυρῶν προπυργίων τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον ἐζήτουν νὰ καταστρέψουν. Σκύθαι, Γότθοι, Οὖνοι, Ἄβαροι, Σκλάβοι, Σαρακηνοί, Βούλγαροι, Νορμανδοί, Φράγκοι, Σέρβοι, Ἑνετοί, Τοῦρκοι, ὅλοι οὗτοι ἐλεηλάτησαν τὴν Θεσσαλονίκην ἐκ περιτροπῆς καὶ ἐπολιόρκησαν αὐτήν, καὶ τὴν κατέστρεψαν πολλάκις, μέχρις ὅτου τὴν κατέκτησαν οἱ Τοῦρκοι τῷ 1430. Ἀλλ᾽ ἡ Θεσσαλονίκη παρουσιάζει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦτο τὸ μοναδικὸν φαινόμενον, ὅτι κατόπιν πάσης ἐκ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων αὐτῆς συμφορῶν, τῶν ἐκ τῶν συχνῶν πολιορκιῶν καὶ ἁλώσεων, δὲν ἤργει ἑκάστοτε νὰ ἀνακύπτῃ ἐκ τῶν δεινῶν αὐτῆς δοκιμασιῶν καὶ νὰ ἀνακτᾷ τὴν πρώτην αὐτῆς ἄνθησιν καὶ εὐημερίαν, εἰς τὸ πεῖσμα τῶν ἐχθρῶν της! Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν φοβερῶν τούτων περιπετειῶν τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης συγκινητικώτατον μέρος παίζει τὸ πρόσωπον τοῦ πολιούχου αὐτῆς ἁγίου. Οἱ εὐλαβεῖς Θεσσαλονικεῖς χωρὶς νὰ παραλείπουν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτελοῦν προθύμως καὶ μετ᾽ αὐταπαρνήσεως τὸ πατριωτικὸν αὐτῶν καθῆκον, ὁσάκις εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσωσι τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος των, ἠρύοντο ἑκάστοτε μέγα θάρρος εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν ἀπὸ τὴν συνδρομὴν τοῦ συμπολίτου αὐτῶν ἁγίου Δημητρίου, τοῦ πολλάκις προστατεύσαντος καὶ σώσαντος τὴν κοινὴν Πατρίδα. Εἰς πολλὰς κρισίμους των περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἠπειλοῦντο ὑπὸ νόσων, σιτοδείας, ἐμφυλίων ἐρίδων καὶ ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, τὴν σπουδαιοτέραν συνδρομὴν αὐτῶν οἱ Θεσσαλονικεῖς ἀπέδιδον εἰς τὸν Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον, τὸν ὁποῖον διὰ τοῦτο καὶ ἐτίμων ὡς κηδεμόνα καὶ σωτῆρα τῆς πόλεως καὶ ἵδρυσαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ περικαλλεστάτους ναούς, ἐξ ὧν ὁ μεγαλύτερος καὶ ὁ μετὰ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν ἀρχαιότερος καὶ ὡραιότερος, ἀπεδόθη πάλιν ἐσχάτως εἰς τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν τοῦ πολιούχου Ἁγίου.

Καὶ αὕτη μέν, ἀγαπητοί, ἡ μία ὄψις τῆς ἱστορίας τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἡ ὄψις ἡ περιπετειώδης, ἡ κρίσιμος ἡ πλήρης κινδύνων καὶ καταστροφῶν, ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεδείχθη ἡ θαυμασία ἐγκαρτέρησις καὶ ἀντοχή, ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ φιλευσέβεια τῶν Θεσσαλονικέων. Ἀλλ᾽ ἡ

Θεσσαλονίκη παρουσιάζει καὶ ὄψιν καὶ ἄλλως τιμητικωτάτην, ἔχει νὰ ἐπικαλεσθῇ τιμητικὰς προνομίας, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ βασιλικοὺς τίτλους, δύναται νὰ καυχηθῇ ἐπὶ τῇ ἀναδείξει σπουδαίων θεολογικῶν ἀνδρῶν.

Ἡ Θεσσαλονίκη χάρις εἰς τὴν εὐνοϊκωτάτην θέσιν της προσείλκυσεν ἅμα τῇ πρώτῃ αὐτῆς ἱδρύσει ἀρκετὸν πληθυσμόν, ἐνωρὶς δὲ ἀπέβη ἡ πρώτη καὶ κυρία πόλις τῆς Μακεδονίας. Ἀλλ' ἡ ἀφετηρία τοῦ ἱστορικοῦ βίου, ἐφ' ᾧ δικαίως σεμνύνεται ἡ Θεσσαλονίκη, συμπίπτει μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς, τῶν ὁποίων ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν προβάλλεται ὑπὸ τοῦ Παύλου ὡς πρότυπον μιμήσεως «πᾶσι τοῖς πιστεύ-» ουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ». Ἡ πρώτη δὲ τῶν Θεσσαλονικέων σπουδαία ὑπηρεσία πρὸς τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν ὑπῆρξεν αὕτη· ὅτι δηλαδὴ δι' αὐτῶν μετεδόθη ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τοὺς περιοίκους λαούς, κατὰ τὴν τιμητικὴν περὶ τούτου μαρτυρίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· «ἀφ' » ὑμῶν γάρ, λέγει, ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου». Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Θεσσαλονίκη δὲν ἦτο μόνον τῆς Μακεδονίας ἡ πρώτη πόλις ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς περιοχῆς τῆς ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι καὶ τῆς Θράκης. Διετήρησε δὲ τὴν προέχουσαν ταύτην σημασίαν μέχρι τῆς ἱδρύσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις ἔκτοτε ἔλαβε τὴν προεδρείαν, χωρὶς βεβαίως νὰ ἐπισκιάσῃ σπουδαίως τὴν μεγάλην τῆς συναδέλφου πόλεως τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν στρατιωτικὴν δόξαν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρχίζουν ἐναλλὰξ αἱ μεγάλαι συμφοραὶ τῆς ὑπὸ τῶν βαρβάρων λαῶν συνεχῶς πολεμουμένης Θεσσαλονίκης, καὶ αἱ λαμπραὶ περίοδοι τῆς ὑλικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς ἐπιδόσεως αὐτῆς. Πλοῦτος ἄφθονος εἰσρέων διὰ τοῦ ἐμπορίου, ἐν καιρῷ τῆς εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας τῶν κατοίκων, συρροὴ καὶ ἀριθμητικὴ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ, εὐμάρεια βίου, συντήρησις σχολείων, ἱκανοὶ λόγιοι καὶ καλλιτέχναι, ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις σεμναί, ταῦτα πάντα πολύτιμα στοιχεῖα καὶ λαμπραὶ ἐκδηλώσεις ἀκμάζοντος κοινωνικοῦ βίου, ἐκόσμουν τὴν Θεσσαλονίκην καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα καὶ τὴν συνίστων ὡς μίαν φωτεινὴν ἑστίαν καὶ ἀκρόπολιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀφοῦ λοιπὸν τόσον ἐπιφανὴς ἦτο ἡ σημασία καὶ ἡ θέσις τῆς Θεσσαλονίκης μεταξὺ ὅλων τῶν πόλεων τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, δὲν εἶναι ἄπορον τὸ διὰ τί πολλάκις οἱ Αὐτοκράτορες δὲν ἀπηξίουν νὰ παραμένουν ἐνταῦθα ὡς εἰς δευτέραν αὐτῶν ἕδραν καὶ ὡς εἰς ἄλλην ἐθνικὴν σκοπιάν· Γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος ἐσκόπει, ἐὰν δὲν ἐδολοφονεῖτο ἐνταῦθα νὰ καταστήσῃ τὴν ἀνακτηθεῖσαν Θεσσαλονίκην δευτέραν πρωτεύουσαν τοῦ Βασιλείου του.

Τοιαύτη ἡ περιώνυμος Θεσσαλονίκη ἣν ὀφείλομεν εἰς τὸν καλλίνικον νικητὴν τῶν δύο τελευταίων πολέμων Ἑλληνικὸν στρατόν, ὅστις διὰ τῶν γενναίων αὐτοῦ ὅπλων ἀπὸ μὲν τῶν τέως κατακτητῶν ἀνέκτησε τὴν πόλιν, κατὰ δὲ τῶν ἐπιβούλων τέως συμμάχων ἐξησφάλισε τὴν ἑλληνικὴν αὐτῆς κατοχήν. Δόξα λοιπὸν καὶ τιμὴ εἰς τὸν γενναῖόν μας Ἑλληνικὸν στρατόν! δόξα καὶ στέφανος εἰς τὸν Βασιλέα Ἀρχηγὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἔπαινος καὶ τιμὴ εἰς τὴν δεξιὰν Ἑλληνικὴν διοίκησιν τῆς Θεσσαλονίκης!